

Jak správně sepsat zprávu o vztazích

Právní úprava požadavků na zprávu o vztazích může přinášet výkladové problémy, v důsledku nichž hrozí, že statutární orgán ovládané osoby zvolí nesprávné řešení.

Statutární orgán ovládané společnosti musí pravidelně předkládat zprávu o vztazích. Ta se následně zveřejňuje, buď samostatně, nebo jako součást výroční zprávy, ve sbírce listin obchodního rejstříku. Po nabytí účinnosti zákona o obchodních korporacích a jeho poslední novely se v praxi vyskytly opakující se výkladové problémy týkající se některých ustanovení, které stanoví povinný obsah této zprávy. Z tohoto důvodu a na základě našich dosavadních zkušeností níže rozebereme vybrané otázky týkající se zprávy o vztazích.

Jak popsat skupiny propojených osob

V § 82 odst. 1 zákona o obchodních korporacích se stanoví, že zpráva o vztazích musí popisovat vztahy mezi ovládající osobou a osobou ovládanou, ale rovněž vztahy mezi ovládanou osobou a osobami ovládanými stejnou ovládající osobou. V rámci těchto vztahů dochází jen k ovládnutí po vertikální linii (vztah ovládaná dcera – ovládající matka). Z těchto důvodů bude u vztahů osoba ovládající – ovládaná, osoba ovládaná – sestry a osoba ovládaná – její dcera nutné uvést jen strukturu vztahů mezi těmito osobami. Přičemž by měl být popsán vztah byť jen potenciální, tedy pokud je alespoň možné skutečně uplatňovat rozhodující vliv ve společnosti ze strany některé ze zmíněných osob.

Nebude však nesprávným řešením, pokud bude ve zprávě zohledněna struktura vztahů v plném rozsahu, tedy se všemi entitami v rámci daného seskupení. Jsme toho názoru, že v zájmu principu transparentnosti je možné, ne-li přímo žádoucí, například ve struktuře vztahů uvést i mateřskou

obchodní korporaci ovládající osoby, jež však nemá s ovládanou společností žádný smluvní vztah.

V případě koncernu zde existuje jednotné řízení – přímý nebo nepřímý rozhodující vliv ze strany řídicí osoby na jednání osob řízených. S tím se samozřejmě dále pojí uplatňování společné koncernové politiky v zájmu prosazování koncernových zájmů a cílů. Uplatňují se zde vztahy vertikální i horizontální. Ve vztahu ke koncernu by se tedy s ohledem na vyšší stupeň propojení jednotlivých osob výše uvedený omezený rozsah zprávy o vztazích neměl uplatnit a řízená osoba by měla ke zprávě o vztazích přistoupit v extenzivním rozsahu a uvést pokud možno úplnou strukturu vztahů se všemi entitami v rámci koncernu.

Je nutný přehled vzájemných smluv?

V praxi bylo rovněž možné zaznamenat některé opakující se otázky v souvislosti s tím, zda je nutné u struktury vztahů uvádět kompletní výčet všech společností a entit a zda je zapotřebí zahrnout přehled všech jejich vzájemných smluv uzavřených v rámci seskupení, ačkoliv s danými entitami česká společnost nemá žádný smluvní vztah.

Ve vztahu k přehledu vzájemných smluv však takto extenzivní výklad neodráží účel ani dikci úpravy zprávy o vztazích v zákonu o obchodních korporacích a takový přístup nelze považovat za žádoucí. V některých případech by to totiž znamenalo navýšení zprávy o vztazích i o desítky stran. Zpráva o vztazích slouží primárně pro potřeby věřitelů a společníků, přičemž se jedná o nástroj, který jim má usnadnit získání relevantních informací o společnosti v příslušném účetním roce.

Výkladem daného ustanovení lze dospět k závěru, že přehled smluv podle § 82 odst. 2 písm. e) zákona o obchodních korporacích se omezuje pouze na smlouvy uzavřené mezi uvedenými osobami, pokud je daná společnost jejich stranou. Půjde tedy obecně o vztahy ovládající (matka) – ovládaná (dcera), ovládaná (dcera) – sestra, ovládaná (dcera) – vnučka, pokud zde existuje smluvní vztah. Není tudíž nutné uvádět smlouvy mezi ostatními ovládanými osobami, v nichž není ovládaná osoba, která zprávu o vztazích vypracovává, smluvní stranou.

Pokud však statutární orgán nemůže zjistit všechny informace pro vypracování zprávy o vztazích a neobdrží je od ovládající osoby ani na základě své žádosti (například ve věci přehledu vzájemných smluv), pak je žádoucí, aby tuto skutečnost ve zprávě s vysvětlením uvedl. V případě potřeby následně doloží, že danou informaci nebyl schopen zjistit ani při vynaložení veškerého úsilí, které po něm bylo možné rozumně požadovat.

Do jaké míry může matka ovlivnit vnučku?

Zákon o obchodních korporacích v § 74 stanoví, že ovládající osobou je osoba, která může v obchodní korporaci přímo či nepřímo uplatňovat rozhodující vliv. To znamená, že ve vztahu k dceřiným společnostem je ovládající osobou nejen ovládaná, ale i matka ovládané osoby, a proto dceřiné společnosti naplňují zákonnou definici osoby ovládané stejnou ovládající osobou.

Z důvodu požadavku transparentnosti by tedy dle našeho názoru i takové dceřiné společnosti měly být správně uváděny ve struktuře vztahů zprávy o vztazích. V daném případě může být uplatňován nepřímý vliv mateřské společnosti ovládané osoby na další podřízené společnosti ve struktuře vztahů. V praxi je zcela běžné, že mateřská společnost ovládané osoby prostřednictvím svého nepřímého vlivu skrze ovládanou osobu ovlivní a ovládá svoji vnučku (dceru ovládané osoby), případně další podřízené osoby ve struktuře vztahů.

K tomuto závěru lze dojít i výkladem vyvratitelné domněnky ovládání dle § 75 odst. 1 zákona o obchodních korporacích. Ta předpokládá, že ovládající osobou je osoba, která jako společník v ovládané osobě může jmenovat či odvolat většinu členů statutárního nebo jiného orgánu společnosti nebo je schopná takové jmenování nebo odvolání prosadit. Zákon o obchodních korporacích se tedy uplatní jednak v případech, kdy se člen orgánu svým podílem přímo podílí na rozhodování, nebo i tehdy, kdy ovládající osoba jakožto společník je nepřímo toto jednání schopna prosadit. Dále je případně možné aplikovat i další vyvratitelnou domněnku ovládání (§ 75 odst. 2 ZOK), kde je rozhodujícím kritériem nakládání s podílem na hlasovacích právech.

Je nutné uvádět smluvní vztahy s dcerami?

Jak uvedeno výše, zpráva o vztazích musí rovněž obsahovat vztahy s entitami, které jsou ovládány stejnou ovládanou osobou. Zpráva o vztazích bude tedy fakticky zahrnovat strukturu vztahů a přehled vzájemných smluv mezi ovládající osobou a její sesterskou společností. V ideálním případě by měla obsahovat i popis vzájemných vztahů mezi ovládanou osobou a její dceřinou společností.

Ve zprávě o vztazích pak musejí být uvedeny alespoň informace, že smluvní vztahy existují, jaké jsou strany smlouvy, datum uzavření a předmět plnění, případně další podstatná specifika smlouvy.

V této souvislosti zdůrazňujeme, že účelem zprávy o vztazích je rovněž posílení transparentnosti vztahů ve skupině a má sloužit svými informacemi k ochraně zájmů zejména věřitelů a společníků. V konkrétním případě je možné usuzovat, že transparentnost stále zůstane zachována, pokud konkrétní smluvní vztahy mezi ovládanou osobou a jejími dceřinými společnostmi uvedou ve svých zprávách dceřiné společnosti ovládané osoby.

Ovládaná osoba by měla uvést přehled vzájemných smluv s každou svou dceřinou společností, nebo alespoň odkázat na zprávu o vztazích své dceřiné společnosti, která předmětný smluvní vztah popisuje. V takovém případě by měla ovládaná osoba zajistit, že tato její dceřiná společnost svou povinnost řádně splní a daný smluvní vztah ve své zprávě o vztazích správným způsobem uvede a zveřejní ve sbírce listin obchodního rejstříku. Jako nejprůhlednější řešení se však jeví přístup, aby tento smluvní vztah s dceřinou společností byl zahrnut již do samotné zprávy o vztazích ovládané osoby.

Zákon o obchodních korporacích v úpravě zprávy o vztazích může svými někdy nejednoznačnými ustanoveními přinášet výkladové problémy, v důsledku nichž hrozí, že statutární orgán zvolí nesprávné řešení. Je třeba ovšem konstatovat, že ne vždy je neúplnost zprávy dána výkladovými problémy. U některých společností lze pozorovat snahu o účelové uvádění neúplných informací. Tuto praxi nelze doporučit. Statutární orgán by měl k vytváření zprávy přistupovat tak, aby výsledný obraz byl co nejvíce transparentní. Extenzivní přístup bude vždy lepší volbou než opomenutí nějaké části struktury vztahů či přehledu vzájemných smluv.

Statutární orgán by měl k vytváření zprávy o vztazích přistupovat tak, aby výsledný obraz byl co nejvíce transparentní. Extenzivní přístup bude vždy lepší volbou než opomenutí nějaké části struktury vztahů či přehledu vzájemných smluv.

Petr Kincl
advokát, PwC Legal

Jaroslav Srb
advokát, PwC Legal